Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена (2023-2024)

Използвани съкращения (абревиатури)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
МКБППМН	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НУ	Начално училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето”
ОУ	Основно училище
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЧПГ	Частна профилирана гимназия

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи принципи.

Съгласно действащата нормативна уредба в областта на образованието, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Подкрепата за личностно развитие следва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците.

Законът за предучилищното и училищното образование въведе изискването за разработване на областни и общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Основен принцип на Закона е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи. Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие, а в случаите по чл. 111, ал. 1, т. 1 от ЗПУО – в домашни или болнични условия.

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена) в системата на предучилищното и училищното образование (СПУО) осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито основни принципи са:

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните цели и дейности;

- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на доверие и загриженост към всички участници в образователния процес;
- повишаване на обхвата и пълноценното включване на децата и учениците в образователната система;
- повишаване на знанията, уменията и компетентностите на учениците в образователния процес;
- целенасочена персонализирана подкрепа за всяко дете при идентифициране на когнитивни и социално-емоционални дефицити;
- повишаване на образователните резултати на учениците чрез дигитализация на образователния процес;
- организация на квалификационната дейност съобразно идентифицираните нужди на ниво ученик, паралелка, клас, училище за всеки конкретен педагогически специалист;
- приобщаване и адаптация на новоназначени учители и организация на наставничеството в училищата;
- професионалното образование, съобразено с потребностите на работодателите и местния бизнес;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето/ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.**2. Съответствие с нормативни актове**

2.1. Стратегически

- ❖ **Документи на национално ниво**, като:

- Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система;
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства;
- Национална стратегия за детето;
- Национална програма за закрила на детето.

- ❖ **Документи на областно и общинско ниво в област Велико Търново**, като:

- Областна стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново;
- Планове за интегрирано развитие на общините от област Велико Търново;
- Общински програми за закрила на детето.

2.2. Специални

В съответствие с постановката на чл. 174, ал.1 от **Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО)** осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на предучилищното и училищното образование трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Съгласно чл. 176 на ЗПУО подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици и цели да осигури подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им в съответствие с индивидуалните им потребности. За реализиране на общата и допълнителната подкрепа в детските градини и училищата работят психолог или педагогически съветник, логопед, социален работник и ресурсни учители.

Редът за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа се урежда с ***Наредбата за приобщаващото образование.***

Съгласно чл. 171, ал. 1, т. 7 от *ЗПУО*, получаването на обща и допълнителна подкрепа е право на детето и ученика.

Чл. 177, ал. 1 от *ЗПУО* и чл. 4, ал. 1 от *Наредбата за приобщаващото образование* определят два вида подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от *ЗПУО*	**Допълнителна** подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от *ЗПУО*
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
1. екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; 2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; 3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); 4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; 5. консултации по учебни предмети; 6. кариерно ориентиране на учениците;	1. работа с дете и ученик по конкретен случай; 2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

7. занимания по интереси; 8. библиотечно-информационно обслужване; 9. грижа за здравето; 10. осигуряване на общежитие; 11. поощряване с морални и материални награди; 12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; 13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; 14. логопедична работа.	4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; 5. ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно чл. 82, от ***Наредба за приобщаващо образование,*** допълнителната подкрепа е: – **краткосрочна** е подкрепата, която въз основа на оценката на индивидуалните потребности на детето или ученика се предоставя за определено време в процеса на предучилищното и училищното образование – **дългосрочна** – обхваща повече от един етап от степента на образование, повече от една степен на образование или е за целия период на обучение на детето или ученика в детската градина или училището.

3. Създаване и времеви обхват

Общинската стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Елена е разработена на основание чл. 197, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование, както и въз основа на:

- *Анализ на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Елена, приет с Решение № 47 /30.03.2023 г.*

- *Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, утвърдена през месец* ***ноември 2023 г.*** *от областния управител на област В. Търново.*

Стратегията обхваща периода от 2023 до 2024 г. и на база на нея общинският съвет следваше да приеме в срок до 30 април 2023 година Годишен план за дейностите по нейното изпълнение. Това не бе спазено, тъй като Областната стратегия закъсня с близо 9 месеца.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

1. Общи положения.

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет, чието реализиране се гарантира с прилагането на основополагащи принципи:

- запазване и развитие на българската образователна традиция;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация в процеса на предучилищното и училищното образование;
- ориентираност към мотивацията и интереса на детето/ученика, към способността му да прилага усвоените компетентности на практика и към възрастовите и социалните промени в живота му;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език и традиции;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики въз основа на научна обоснованост и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- гъвкава организация на образователния процес;
- самостоятелност при провеждане на образователни политики;
- самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и всички други заинтересовани страни с проблемите на образованието чрез диалог между тях.

2. Състояние на общинската мрежа от образователни институции

През учебната 2022/2023 година образователната система в община Елена обхваща:

- 5 детски градини (ДГ),;
- 1 средно училище (СУ), средищно;
- 2 основни училища (ОУ), от които 1 средищно и защитено едновременно;
- 1 начално училище (НУ), средищно;
- 1 обединено училище (ОбУ), средищно
- 1 Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР).

Към 31.12.2022 г. за учебната 2022/2023 година в общинските училища на територията на община Елена се обучават 690 ученици в дневна форма на обучение.

Децата със специални образователни потребности към декември за учебната 2022/2023 година в общинските училищата са 29, а децата в детските градини - 2.

В **Центъра за подкрепа за личностно развитие – Елена** съгласно Решение № 159 / 24.11.2016 г. на Общински съвет Елена се извършват следните дейности:

- развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- кариерно ориентиране и консултиране;
- педагогическа и психологическа подкрепа;
- прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания.

В Центъра за подкрепа за личностно развитие за учебната 2022/2023 година са утвърдени следните форми:

- Модерен балет – 2 гр.;
- Английски език – 2 гр.;
- Живопис;
- Забавни и спортни игри(през лятото);
- Народни танци;
- Отдих и изкуства (през лятото);
- Футбол;
- Приложни изкуства.

През учебната 2022/2023 г. в постоянните форми по интереси и за формите през летните месеци са записани 160 деца и ученици.

3. Други институции.

Макар за настоящата учебна година да не е застъпено, има практика да се работи с деца със СОП съвместно с **Дневния център** за деца и младежи с увреждания в града. Обучението се изразява в усвояване техниките на приложните изкуства.
Дневният център за деца и младежи с увреждания в града също оказва подкрепа на деца и ученици с нужда от такава. Обучението и работата с децата и учениците се изразява в усвояване техниките на приложните изкуства. С част от творбите възпитаниците на Дневния център участват в организираните от Общината изложби по повод Коледа, Баба Марта, Великден, Деня на детето и др.

В района на общината липсва специализирано обслужващо звено в системата на предучилищното и училищно образование. Такова звено е **Регионалнният център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование** – област Велико Търново (РЦПППО). Центърът извършва педагогически и методически дейности, свързани с провеждането на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование в област Велико Търново. Дейностите в детските градини и училищата в областта, в които участва Регионалният център, се осъществяват от работещите в него педагогически специалисти - ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, психолози, учител на деца с нарушено зрение, сензорен терапевт.

През учебната 2022–2023 година РЦПППО – област Велико Търново осигурява допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности в 10 общини в област Велико Търново, с общ брой 214 ученици, разпределени в групи за

ресурсно подпомагане, като за Община Елена: 2 детска градина, 1 начално училище, 1 обединено училище.

Назначени ресурсни учители има в СУ „Иван Момчилов“.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя и на ученици със специални образователни потребности в училища, в които са назначени ресурсни учители и са сформирани пълни екипи за подкрепа за личностно развитие, съгласно чл. 188 от ЗПУО. В Община Елена това се извършва в СУ „Иван Момчилов”, гр. Елена – 25 деца/ученици през учебната 2022-2023 г.

На територията на община Елена функционират общински исторически **Музей на Възраждането, Градска библиотека, Школа по изкуствата** с класове по пиано, акордеон и пеене. Официално регистрирани са спортни клубове по футбол, борба, джудо, ориентиране, **Туристическо дружество** с няколко секции. Регистрирани са 19 читалища, като в повечето от тях съществуват и библиотеки. В общинския център има обособен консултативен кабинет към МКБППМН, в който се оказва психологическа подкрепа на деца с противообществени прояви и техните родители. След приключен проект работи **Общностен център**, чието структуриране позволява разнообразяване на дейностите по развитие на интересите и осмисляне на свободното време на ученици и младежи. В селата Беброво, Константин и Майско са назначени **здравни медиатори**, чиято задача е подпомагането на процеса на достъп до услуги в сферата на здравеопазването за хора и общности, нуждаещи се от здравна помощ, информация и подкрепа.

Дневен център за деца и младежи с увреждания

Към началото на 2023 година в Дневния център за деца и младежи с увреждания социални услуги ползват 39 потребители, от които 5 са деца са на възраст от 3 до 7 г., 26 са от 7 до 15-годишни , 3 е между 16 и 18 години и 5 са над 20-годишна възраст 6 потребителя са преустановили връзки с институцията. 23 потребителя са момичета, а 16 са момчета.

Децата и младежите, които ползват социални услуги, са с различни заболявания – ДЦП, Синдром на Даун, сколиоза, други гръбначни изкривявания и плоскостъпие, аутизъм. Някои от тях са на ресурсно подпомагане в училище и поради тази причина ползват педагогическа подкрепа и психолог в ДЦДМУ. Посетителите на Дневния център са от град Елена, с. Константин, с. Каменари, с. Руховци, с. Буйновци. Центърът предоставя транспорт на потребителите ежедневно.

Дневният център за деца с увреждания разполага със следните специалисти:

1 бр. ръководител, 1 бр. социален работник, 1 бр. психолог, 2 бр. специални педагози, 1 бр. логопед, 2 бр. възпитатели, 1 бр. медицинска сестра, 1 бр. счетоводител-касиер, 1 бр. хигиенист, 1 бр. шофьор-работник поддръжка, 1 бр. огняр-детегледач и 1 бр. рехабилитатор Също така спомагателни длъжности като: шофьор, огняр, счетоводител.

Дневния център разполага с логопедичен кабинет, медицински кабинет, зала за рехабилитация, стая на психолога, две занимални за свободното време на децата, кабинет по трудотерапия, кухня, трапезария и таванско помещение, което след голям ремонт и

превърнато в класна стая, стая на ръководителя и домакина, две стаи за усамотение и складови помещения. Помещенията са в добро състояние, обзаведени с всичко необходимо за работа на специалистите.През летните месеци на децата и младежите се осигуряват забавления като барбекю, къпане в басейн и др. Включват се в различни изложби и конкурси през годината. Празнува се Коледа, Баба Марта и 1-ви юни.

Център за ранна интервенция на увреждането

От края на месец юни 2016 година Община Елена реализира Проект „Услуги за ранно детско развитие в община Елена "- договор BG05M9OP001-2.004-0015-C01 финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" 2014 – 2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Проектът предоставя подкрепа на деца в най - ранна детска възраст и на техните семейства за подобряване на достъпа до здравна грижа, формиране на родителски умения, подобряване на семейната среда, повишаване на училищната готовност за включване в образователната система, както и предотвратяване на настаняването на деца в специализирани институции. Чрез подобряване на готовността на децата за включване в образователната система и подкрепата за формиране на родителски умения сред уязвимите групи родители, се цели да се ограничи и предаването на бедността между поколенията. За 2022 г. през Центъра са преминали над 130 деца и родители, които са били потребители на услугата.

С реализирането на дейностите по проекта ще се постигне:

- повишено общо благосъстояние и здравен статус на децата;
- формирана култура за правилно отглеждане на деца;
- разширен обхват на услугите, свързани с грижа за децата;
- изграден механизъм за достъп до услугите и постигната информираност на общността;
- повишена училищна готовност на децата;
- повишен капацитет за междусекторно сътрудничество;
- мобилност.

Изпълнението на дейностите по проекта дава възможност да се създаде мрежа от интегрирани услуги за ранно детско развитие, да се анализират конкретните резултати, което от своя страна ще даде визия за качеството на предоставяните услуги за ранно детско развитие в община Елена, както и за постигане на основната цел на Националната стратегия за детето 20019-2030 г., а именно осигуряване на условия за ефективно упражняване на правата и подобряване качеството на живот на децата като условие за свободното и пълноценното им личностно развитие.

Основните целеви групи по проекта деца в риск (0-7 г.) са:

- деца от уязвими етнически групи;
- деца, чиито родители са безработни;

- деца, чиито родители получават социални помощи;
- деца без личен лекар или чийто личен лекар не е педиатър;
- деца, чиито родители не са здравно осигурени;
- деца, не посещаващи детска градина;
- деца, за които родителите не полагат достатъчна грижа;
- деца с увреждания и здравословни проблеми.

Друга целева група са родители:

- родители от уязвими групи и получаващи социални помощи;
- безработни и самотни родители;
- родители на 3 и повече деца;
- бъдещи родители от уязвими групи;
- родители (най-вече майки) в рискова възраст;
- родители, живеещи в лоши битови условия;
- родители, които не полагат достатъчна грижа за децата си;
- родители на деца с увреждания;
- родители на деца със здравословни проблеми и деца във висок риск;
- здравно неосигурени родители.

Провеждат се летни групи – училища, в които се развива и се съхраняват когнитивните и социални умения в предучилищното образование. В летните училища образователните елементи се комбинират с игри и дейности, обогатяващи познанията на децата за обкръжаващия свят, като се предоставят дейности за подобряване на предучилищната подготовка.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания

Със Заповед № РД01-0953/14.05.2019 г. на изпълнителния директор на АСП е разкрит Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания с капацитет 10 места. Екипът се състои от 0,5 бр. директор, 1 бр. социален работник, 1 бр. домакин/поддръжка и 6 бр. детегледачи. Центърът се намира в оживен квартал на града, в близост до детска градина и двете училища в града. До услугата има изградена много добра инфраструктура. Сградата е ново строителство, тухлена, санирана обзаведена и оборудвана според потребностите на потребителите. Центърът разполага с пет спални помещения, дневна, перално помещение, санитарни възли, стая за персонал, двор с беседка.

Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

През годините МКБППМН се утвърди не само като коригираща отклоненията от нормалното поведение в обществото на младите хора, но и със силната си превантивна дейност, която се изразява в масови кампании, концерти, спортни събития.

Най-честите противообществени прояви на малолетни и непълнолетни са кражби, повреда на имущество, нанасяне на лека телесна повреда.

Комисията работи в непрекъснато взаимодействие с инспектор от Детската педагогическа стая, РУ МВР, Районна прокуратура - Елена, УКБППМН и отдел „Закрила на детето“.

Със средства от бюджета на Местната комисия е създаден Консултативен кабинет, където имат условия да работят 5 обществени възпитатели.

МКБППМН оказва съдействие на учебните заведения за ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и такива с противообществени прояви.

Вече е традиция през летния сезон към МКБППМН да работи „Детска академия“ за децата от селата Беброво, Константин, Блъсковци и Каменари. Тя освен, че осмисля свободното време на децата и учениците им дава сериозни знания по гражданско образование и превенция на негативни прояви и последствия.

Съвместно с училищните власти, Дирекция „Социално подпомагане“ и инспектор ДПС се откриват малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от помощ и се вземат мерки за тяхната социална защита и развитие.

Работа с талантливи и даровити деца и ученици

Община Елена чрез общинската програма за закрила на детето залага всяка година дейности за насърчаване на творческите заложби на деца с изявени дарби в областта на науката, изкуството и спорта. Доказателство за таланта на еленските деца са спечелените конкурси, престижни класирания в олимпиади, спортни първенства и турнири. Грижата за откриване и поощряване на даровитите деца е обща и това започва от детските градини, където има сформирани групи по интереси. Общината ежегодно организира културни и спортни събития, в които се изявяват ученици от петте училища. Утвърдилите се формати „Сцена на талантите“ и „Не на агресията“ привличат по над 200 участници. Танцовите формации и другите извънкласни и извънучилищни дейности, както и клубовете по различните видове спорт имат богата история и са неотменна част от живота на град Елена и общината.

4. Работа с деца и ученици със специални образователни потребности

4.1. Разпределението на децата и учениците със специални образователни потребности в различните образователни институции на територията на общината към 31.12.2022 г. е следното:

Детска градина/училище	**Брой деца/ученици със СОП**
ДГ „Вяра, надежда и Любов“ с. Беброво	2

ДГ „Щастливо детство“ с. Константин	1
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	4
СУ „Ив. Момчилов“ гр. Елена	25
Общо	30

4.2.Материални условия за обучение на деца и ученици със СОП

Сградите на СУ и НУ са пригодени за ползване с елементи на достъпна архитектурна среда. Средищното СУ „Ив. Момчилов“ има подход за инвалиди и тоалетна, която е специално предназначени за деца с увреждания. В общинския център работи Дневен център за деца и младежи с увреждания с капацитет 36 места, в който има всички необходими предпоставки за физиотерапевтично и ресурсно подпомагане.

4.3. Персонални условия за обучение на деца и ученици със СОП

В училищата и детските градини, където се обучават деца със специални образователни потребности се изграждат екипи за подкрепа за личностно развитие за всяко отделно дете. Обучението на децата и учениците със СОП се подпомага от ресурсни учители съобразно потребностите им.

С децата от детските градини работят психолог, логопед и ресурсен учител от РЦПППО, област В. Търново. По същия начин се обслужват и децата със СОП от началното училище, а в СУ „Ив. Момчилов“ работят училищен психолог, логопед и двама ресурсни учители на щат към училището. Използват се различните форми на индивидуално обучение според потребностите на конкретния ученик. В детските градини по проекти, финансирани от министерство на образованието, са назначени помощник-възпитатели, образователни медиатори и психолог. Допълнително се работи с децата, които владеят недостатъчно българския език.

В СУ „Ив. Момчилов“ има подход за инвалиди и тоалетна, която е специално предназначени за деца с увреждания. В общинския център работи и Дневен център за деца и младежи с увреждания.

5. Изводи

По отношение подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в община Елена, като част от област Велико Търново, съществува необходимост от:

- осигуряване на специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики;
- привличане на допълнителни специалисти – логопеди, психолози, ресурсни учители, медицински специалисти;
- поддържане и повишаване квалификацията на наличните специалисти;

- разширяване на възможностите и мобилността на ЦОП, ДЦДУ и ЦПЛР; увеличаване на броя срещи на специалистите от ЦПЛР; разширяване на възможностите за подкрепа от ЦПЛР;
- осигуряване на консултации за родителите относно възрастовите особености и психо-физическото развитие на децата им;
- провеждане на информационни кампании за популяризиране на дейностите и услугите в подкрепа за личностно развитие;
- продължаване изграждането на елементи от достъпна архитектурна среда в училищата и детските градини на територията на общината;
- изграждане на достъпна архитектурна среда в обществени сгради и такава в откритите обществени пространства;
- подобряване на медицинското обслужване в съставните селища на общината;
- прилагане на активни политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните финансови инструменти на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, както и чрез други фондове и програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност;
- обезпечаване на малките (предимно селски) училища с кадри с необходимата правоспособност за провеждане скрининг за деца със СОП и ежедневна работа с тях – логопеди, психолози ресурсни учители.
- Разширяване на броя и подкрепа на работата на образователните медиатори.

Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на детето и ученика на територията на общината е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО. Променящите се потребности на образователната система налагат координираност между всички участници в образователния процес, органите на управление на централно и местно ниво, с цел осигуряване на подходяща физическа, психологическа, социална среда, изграждане на позитивен организационен климат и загриженост за развиване на способностите и уменията на всяко дете и ученик.

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ.

1. Описание на предизвикателствата. (съобразено с Областна стратегия)

Приобщаващото образование предполага всички деца или ученици в една образователна институция, независимо от техните силни или слаби страни, в която и да било област, стават част от общността. Те са приобщени в усещането си за принадлежност към другите деца, ученици, учители и непедагогически персонал. Приобщаването не се отнася само до обучение на деца и ученици с увреждания, то се отнася до качествени условия за обучение на всички деца и ученици. Приобщаването означава насърчаване на участието на всички деца и възрастни. То означава също да бъде подкрепена образователната институция да отговори на различния опит на децата или учениците, на техните различни интереси, знания и умения.

Последните години поставиха училището пред нелеката задача да се учи да приобщава. Тези години на усилия показаха, че не е достатъчно децата физически да се преместят в общообразователно училище, за да се чувстват приобщени към общността и връстниците си. Нещо повече, различието в класната стая, постави въпроса как всички деца да получат качествено образование. Процесът на приобщаване не може да бъде самотно усилие на отделни учители или директори, а е политика и кауза на цялото училище.

Предизвикателство, пред което са изправени учителите, които искат да бъдат наистина приобщаващи, е как да уважават и да се отнасят към различията по начин, който да включва всички ученици, а не да ги изключва от обичайни ежедневни дейности, които се случват в класната стая. И все пак, посрещането на това предизвикателство поставя висок стандарт за приобщаваща практика, тъй като насочването на наличните ресурси на преподаването, така че те да обхванат всички ученици, е комплексен и сложен педагогически процес. Той изисква промяна в преподаването от подход, който работи за повечето ученици, и друг, паралелен подход, който работи за различните ученици, изпитващи трудности, към единен подход, който включва развитието на цялата общност от ученици и който се характеризира с възможности за обучение, достъпни за всички, така че всеки един от учениците да може да участва в училищния живот.

Необходимо е образователните институции да имат обща политика и регламенти за разпознаване и осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата. Тази политика би следвало да включва и въвличане на учителите в изготвянето на индивидуалната програма на децата, които получават ресурсна подкрепа.

С влизането в сила на новите нормативни актове в сферата на образованието сме изправени пред следните основни предизвикателства по отношение на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците:

- осигуряване на достъп на всяко дете и ученик до детска градина или училище най-близо до неговото местоживеене и на правото му на качествено образование;
- гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на обучението и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;

- сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, центърът за подкрепа процеса на приобщаващото образование, детето, ученикът, семейството и общността;
- повишаване квалификацията на педагогическите кадри в детските градини и училища на територията на област Велико Търново за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

2. Стратегически цели (за Област Велико Търново)

Стратегическа цел 1: Изграждане на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда за обучение и предоставяне на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Стратегическа цел 2: Осигуряване качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици;

Стратегическа цел 3: Развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно прилагане на целите, принципите, подходите и процедурите, заложени в нормативната уредба на приобщаващото образование;

Стратегическа цел 4: Подобряване на материалните условия и достъпността на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите от предучилищното и училищното образование;

Стратегическа цел 5: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на децата и учениците;

Стратегическа цел 6: Подобряване на сътрудничеството с гражданското общество и подобряване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.

3. Мерки и дейности за постигане на стратегическите цели.

3.1. Мерки и дейности към Стратегическа цел 1

3.1.1. Оценяване на индивидуалните потребности от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и насочване към обща и/или допълнителна подкрепа

3.1.1.1. Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и чл. 17 от Наредба за приобщаващото образование с цел превенция на обучителните затруднения у децата и учениците;

3.1.1.2. Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 години в подготвителните групи, с цел установяване на готовността им за училище,

като се отчита тяхното физическо, познавателно, езиково, социално и емоционално развитие;

3.1.1.3. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и половина от педагогическите специалисти в детските градини, съгласно глава втора, раздел I на Наредба за приобщаващото образование, което включва три аспекта:

- ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности;

- определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език;

- идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.

3.1.1.4. Определяне на необходимия брой часове за ресурсно подпомагане и/или работа с други специалисти – психолог, логопед, рехабилитатор, сензорен терапевт предвид степента и вида увреждане на конкретното дете/ученик.

3.1.2. Прилагане на ефективни методи и подходи в работата с децата/учениците с обучителни затруднения в детските градини и училищата, във формите за общата подкрепа за личностно развитие

3.1.2.1. Организиране в училищата на допълнителни обучения по учебни предмети, консултации по учебни предмети;

3.1.2.2. Организиране в училищата и детските градини на логопедична работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения;

3.1.2.3. Организиране в детските градини и училищата на възпитателна работа, която ефективно да съчетава груповите и индивидуални форми на педагогическо общуване;

3.1.2.4. Развиване на умения за учене чрез преживяване, за да могат да се формират у децата и учениците умения, като – личностно развитие /позитивна АЗ-концепция/, самопознание, самоосъзнаване и съзнателни избори, лични ценности и качества;

3.1.2.5. Използване на атрактивни методи, подходи и техники в процеса на обучение на децата и учениците с цел ранно формиране на ефективни социални умения и гъвкавост в междуличностните взаимоотношения;

3.1.2.6. Осигуряване на допълнителна подкрепа и ресурс за децата и учениците, които не покриват минимума от знания и компетентности за съответната група/клас, като начин за достойно обучение и участие в тяхата образователна и социална среда, съобразно техните възможности.

3.1.3. Организиране в образователните институции на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в съответствие с новата нормативна уредба - разяснителни дейности, подготовка, прилагане на нормативната уредба, развитие на практиките

3.1.3.1. Създаване в училищата и детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете и ученик, за което ще се извършва оценка на индивидуалните потребности и ще се предоставя допълнителна подкрепа;

3.1.3.2. Взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦППО, във връзка с одобряване или неодобряване необходимостта от предоставяне на допълнителна подкрепа, извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи;

3.1.3.3. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП и изготвяне на седмично разписание, съобразено с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят / класният ръководител, съвместно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето, детето и неговите родители, изготвят индивидуална учебна програма, съгласуват начините и формите на обучение;

3.1.3.4. Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП;

3.1.3.5. Прилагане на ефективни педагогически и психологически стратегии, методи и подходи за работа с деца/ученици с езиково-говорни разстройства, хиперактивност и дефицит на внимание, разстройства от аутистичния спектър и емоционално-поведенчески разстройства;

3.1.3.6. Осигуряване на психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания на децата и уцениците със СОП;

3.1.3.7. Насочване на деца и ученици със специални образователни потребности, които да се обучават в център за специална образователна подкрепа или в специални групи, за които са изчерпани възможностите за обучение в общообразователно училище, в условията на чл. 194 от ЗПУО;

3.1.3.8. Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас, включително и професионална подготовка за учениците със СОП;

3.1.3.9. Съвместни кампании и дейности със социалните услуги в общността, както и повишаване на капацитета и компетенциите на работещите в тях.

3.1.4. Съвместни дейности на детските градини и училищата с други компетентни институции за превенция и адекватни реакции при прояви на насилие, агресия и тормоз от и спрямо децата/учениците. Включване на педагогически специалисти в Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, действащ във всяка община, обучения на педагогическия и непедагогически персонал за развиване на

умения по разпознаване на белези на насилие или неглижиране на децата, начини за реагиране и насочване, като начин на превенция на насилието.

3.1.4.1. Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата;

3.1.4.2. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове;

3.1.4.3. Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие, агресия и тормоз, техники за тяхното преодоляване. Обучения на педагози по превенция на насилието.

3.1.4.4. Училищата и детските градини да разработват, според своята специфика, дейности по превенция и интервенция въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката (чл. 44, ал. 3 от Наредба за приобщаващото образование(в сила от 27.10.2017 г.);

3.1.4.5. Провеждане на превантивни кампании срещу различните форми на насилие, агресия и тормоз в образователните институции в цялата област;

3.1.4.6. Организиране на спортни събития, дейности и мероприятия, които да съчетават спорта с културата и образованието за утвърждаването на принципи, като толерантност, социална отговорност и уважение към другия;

3.1.4.7. Прилагане на стратегии, методи и техники за справяне с конфликтни ситуации, с прояви на насилие и тормоз в общообразователните институции, провеждане на тренинги с ученици за общуването като процес и решаването на конфликти без насилие. Създаване на пилотна група от обучени ученици, които да обучават връстници;

3.1.4.8. Прилагане на ефективни форми и методи за комуникация между детската градина/училището и семейството, привличане на родителите във всички форми на детското участие за повишаване на знанията им за потребностите на детското развитие;

3.1.4.9. Използване на методите на арт-терапията за деца и ученици с проблемно поведение и техните родители;

3.1.4.10. Въвеждане в образователните институции ролята на медиатор при решаване на конфликти в училище като начин за въздействие върху вътрешната мотивация на децата и учениците;

3.1.4.11. Въвеждане в училищата на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация;

3.1.4.12. Обобщаване и анализ на данни на общинско ниво за наложените санкции на учениците по класове и видове санкции за учебна година;

3.1.4.13. Повишаване на информираността на родителите относно изискванията на Наредбата за приобщаващото образование за отсъствията на учениците от учебни занятия и ролята на родителите в процедурите по налагане на санкции;

3.1.4.14. Подобряване на институционалния капацитет за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици;

3.1.4.15. Използване на възможностите на програмите на детските градини и училищата по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование да определят и утвърждават спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности;

3.1.4.16. Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др., организиране на обучения на връстници от връстници;

3.1.4.17. По-тясна връзка и сътрудничество с МКБППМН, формални и неформални младежки организации. Разширяване на дейността на Центъра за превенция, творчество и спорт, в който чрез разяснителни кампании и организиране на спортни, творчески инициативи и „летни академии“ да се осмисли и организира свободното време на деца и ученици през ваканциите и да се изгражда кариерното им развитие.

3.1.5. Осигуряване на възможности за разнообразна личностна изява на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране

3.1.5.1. Организиране на училищно и общинско ниво на спортни празници, съвместно с деца и ученици със СОП;

3.1.5.2. Организиране на игри на открито за деца със СОП и техни връстници;

3.1.5.3. Организиране на кулинарни празници и състезания - на класно, училищно или общинско ниво;

3.1.5.4. Организиране на театрални групи, вкл. и по кукловодство и представяне на продукция пред местната общност;

3.1.5.5. Организиране на културни събития в общината с участието на деца и ученици, които да представят своите таланти.

3.1.6. Дейности на образователните институции и общината за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците. Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците

3.1.6.1. Прилагане на гъвкави форми за работа с даровити деца и ученици;

3.1.6.2. Организиране на летни клубове по интереси за деца от 8 до 18 години (временно действащи групи през ваканциите по чл. 32 от Наредба за приобщаващото образование);

3.1.6.3. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби, съобразно чл. 126 от Наредба за приобщаващото образование:

- осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изявени дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби;
- осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи;
- осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област - науки, технологии, изкуства, спорт;
- осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви - състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други;
- осигуряване на възможности за включване в програми и проекти.

3.1.6.4. Подкрепа за талантливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби;

3.1.6.5. Учредяване на морални и материални награди за децата и учениците на училищно и общинско ниво при:

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието;
- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности, както и за утвърждаване на европейските ценности и сближаването на европейските народи.

3.1.6.6. Използване в педагогическото общуване на положително вербално поощрение за успехи или за подходящо поведение, както и искрени похвали, които са специфични за показаното поведение;

3.1.6.7. Развитие на уменията на педагогическите специалисти да прилагат техники за даване на позитивна обратна връзка към децата и учениците. Стимулиране на детското участие чрез обучения на ученици и педагогически специалисти, търсене на обратна връзка от децата.

3.1.7. Дейности по кариерно ориентиране и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие

3.1.7.1. Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии;

3.1.7.2. Организиране на дни на кариерното ориентиране;

3.1.7.3. Провеждане на седмица на професиите (напр. открита сцена, където ученици от различни професии да предложат различни дейности по изучаваните професии);

3.1.7.4. Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, училищно настоятелство, обществен съвет — на училищно и общинско ниво;

3.1.7.5. Представяне пред учениците със СОП и техните родители на възможностите, които училищата предлагат за тяхното професионално образование;

3.1.7.6. Организиране на дискусии с родителите и подлежащите на задължително образование с цел продължаване на образованието им в средни училища.

3.1.8. Предотвратяване на напускането на училище и ефективно включване на отпаднали ученици обратно в образователната система

3.1.8.1. Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, като се извършва оценка на рисковите фактори и за развитието и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда, и се създава план за краткосрочна допълнителна подкрепа;

3.1.8.2. Водене на регистър на децата и учениците в риск от отделите за закрила на детето към съответната дирекция „Социално подпомагане“;

3.1.8.3. Проучване от отделите за закрила на детето към съответната дирекция „Социално подпомагане“ на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства;

3.1.8.4. Подобряване на обмена на данни и координацията и сътрудничеството между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система, и по обхвата на учениците, подлежащи на задължително обучение;

3.1.8.5. Годишен анализ на общинско ниво на процесите по напускане и реинтегриране на ученици в образователната система след писмен доклад от директорите на детски градини и училища;

3.1.8.6. Благотворителни акции за ученици в социален риск от изключване, вкл. и благотворителни и доброволчески дейности от ученици;

3.1.8.7. Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден;

3.1.8.8. Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени;

3.1.8.9. Кампания против ранните бракове.

3.1.9. Познаване и използване на възможностите на Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

3.1.9.1. Разширяване на възможностите за включване на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование с цел изграждане на знания, умения и нагласи,

необходими през целия живот - въвеждане на учебен предмет, свързан с промоция на здравето;

3.1.9.2. Разширяване на въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование във всички части на учебния план и начини и форми, посочени в глава трета на Наредба 13, включително и в предучилищното образование;

3.1.9.3. Свързване на програмите на училищата и детските градини по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование по чл. 15. ал. 4 от Наредба 13 с целите и ценностите на приобщаващото образование като:

- гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище, най-близо до неговото местоживеене, и на правото му на качествено образование;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат при ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;
- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището, нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

3.1.9.4. Подобряване на връзките и взаимоотношенията на учебните и детски заведения със здравните медиатори в малките населени места и с общности от компактно население в социален риск.

3.1.10. Осъществяване на обща програма за стимулиране на дейности и изяви на учениците, свързани със заниманията по интереси

3.1.10.1. Организиране и провеждане на междуинституционални дейности и изяви, включително състезания, концерти и други, с учениците, които участват в заниманията по интереси, от две и повече училища на територията на общината и/или областта;

3.1.10.2. Организиране и провеждане на посещения на културно-исторически и природонаучни обекти, музеи, библиотеки и други институции, публични и стопански организации и други;

3.1.10.3. Организиране и провеждане на занимания по интереси, дейности и изяви, които насърчават играта на шах в училище, в случай на невъзможност на училището да организира и да провежда такива занимания, дейности и изяви.

3.2. Мерки и дейности към Стратегическа цел 2

3.2.1. Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие

3.2.1.1. Разширяване на психологическото обслужване на потребностите на децата и учениците и на обхвата на училища и детски градини, в които с децата и учениците работят педагогически съветници и психолози в изпълнение на чл. 4, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование и чл. 15 и 17 от Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

3.2.1.2. Съдействие за осигуряване на необходимия брой логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и учители на деца с нарушено зрение в изпълнение на чл. 4, ал.4 от Наредба за приобщаващото образование и чл.19 и 21 от Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

3.2.1.3. Взаимодействие между образователните институции за съвместно ангажиране на специалисти;

3.2.1.4. Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочно допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП по начините, определени от нормативната уредба - назначени в училището и в детската градина от РЦПППО съобразно чл. 283, ал. 3 до 7 от ЗПУО, чл.74, 120 и 124 от Наредбата за приобщаващото образование (в сила от 27.10.2017 г.);

3.2.1.5. Назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката (чл. 112 от Наредба за приобщаващото образование);

3.2.1.6. Използване на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги делегирани от държавата дейности в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.

3.2.2. Повишаване квалификацията и компетентностите на педагогическите специалисти за идентифициране на индивидуалните потребности, с цел предоставяне на обща и допълнителна подкрепа

3.2.2.1. Осигуряване на обучения на членовете на ЕПЛР в детските градини и училищата с методиките за оценяване на децата и учениците, съгласно чл.77 от НПО;

3.2.2.2. Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на подкрепа;

3.2.2.3. Обучение на класни ръководители за ефективно изпълнение на специфичните допълнителни професионални задължения;

3.2.2.4. Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя" за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП;

3.2.2.5. Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности;

3.2.2.6. Включване на квалификационен компонент, където това е възможно, в проекти на училищно и общинско ниво.

3.2.3. Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини по чл. 7 от Наредбата за приобщаващото образование

3.2.3.1. Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща подкрепа за личностно развитие на дете/ученик;

3.2.3.2. Предоставяне на карта за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик;

3.2.3.3. Подкрепа на учителите за диференцирането на подходи за обучение, които дават различни възможности за групиране на потребностите на учениците и насочване на общата и допълнителната подкрепа в най-голямо съответствие с тях;

3.2.3.4. Обучение на педагогическите специалисти в детските градини за извършване на ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения по чл. 8, ал. 3, т. 1 от Наредбата за приобщаващо образование. Наблюдение и методическа подкрепа от страна на РЦППО на ранното оценяване (нормативно основание - чл. 11 от Наредбата за приобщаващо образование);

3.2.3.5. Консултиране по конкретни казуси.

3.2.4. Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики

3.2.4.1. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти - на училищно и общинско ниво;

3.2.4.2. Сътрудничество и представяне на опита на неправителствени организации в прилагането на терапевтични методи и подходи към деца със СОП.

3.2.5. Привличане на здравни медиатори

3.3. Мерки и дейности към Стратегическа цел 3

3.3.1. Развитие на капацитета на училищата и детските градини за успешно прилагане на новата нормативна уредба

3.3.1.1. В изпълнение на чл. 6 от Наредба за приобщаващото образование детските градини и училищата включват в годишните си планове дейности, срокове и отговорници за предоставяне на подкрепа за личностно развитие и изготвят обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование;

3.3.1.2. В изпълнение на чл. 7 от Наредба за приобщаващото образование директорите на детските градини и училищата определят координиращ екип в институцията в началото на всяка учебна година. Ролята на координиращият екип е да организира и координира процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа

за личностно развитие на децата и дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие;

3.3.2. Създаване и укрепване на капацитета на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности

3.3.3. Изготвяне на проучване и анализ за разкриване на центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) в отделните общини на област Велико Търново

3.3.3.1. Изготвяне на проучване и анализи, вземане на решение и предприемане на действия за разкриване на ЦПЛР с функция за ресурсно подпомагане в общините;

3.3.3.2. До разкриване на ЦПЛР, делегиране на допълнителни услуги на вече съществуващи центрове.

3.3.4. Възлагане от страна на общините на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици по реда на чл. 198, ал. 1 или чл. 283, ал. 6 от ЗПУО

3.3.5. Възлагане от страна на общините на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици на лицензирани доставчици на социални услуги за деца съгласно чл. 198, ал. 2 и 3 от ЗПУО. Дейностите, които могат да се възлагат по този ред са: превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП, педагогическа и психологическа подкрепа, програми за подкрепа и обучение на семействата

3.3.5.1. Проучване на необходимостта от възлагане на дейности по допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на лицензирани доставчици на социални услуги;

3.3.5.2. Използване кадровия ресурс на доставчиците на социални услуги за обезпечаване на допълнителната подкрепа за личностно развитие;

3.3.5.3. Психо-социална рехабилитация на деца и ученици в ЦОП.

3.4. Мерки и дейности към Стратегическа цел 4

3.4.1. Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда

3.4.1.1. Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини - рамки, асансьори и др.;

3.4.1.2. Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;

3.4.1.3. Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със СОП.

3.4.2. Подобряване на достъпната физическа среда в образователните институции като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците, чрез изпълнение на нормативно определените елементи на физическата достъпност

3.4.3. Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания

3.4.3.1. Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали;

3.4.3.2. Обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух, с достатъчна осветеност, която да позволява детето или ученикът свободно да отчита по устните на учителя;

3.4.3.3. Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и специализирани кабинети;

3.4.3.4. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други);

3.4.3.5. Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина;

3.4.3.6. Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата.

3.4.4. Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или ЦПЛР

3.4.5. Организиране на необходимите улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.

3.5. Мерки и дейности към Стратегическа цел 5

3.5.1. Регионалното управление на образованието след края на учебната година обобщава докладите от детските градини и училищата за състоянието на процеса на приобщаващото образование и предоставя информацията на областния управител и на органите на местното самоуправление

3.5.2. Създаване на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на Отдела за закрила на детето от страна на училищата и детските градини

3.5.3. Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със СОП

3.5.3.1. Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП - консултиране с психолози, логопеди, социални работници, тренинги и др.;

3.5.3.2. Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация;

3.5.3.3. Привличане и използване ресурса на родителите за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие - включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, финансов, емоционален ресурс и т.н.

3.5.3.4. Прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса;

3.5.3.5. Провеждане на срещи с родителите/настойниците на децата и учениците с екипа за подкрепа за личностно развитие, с оглед предоставяне на актуална информация за състоянието на ученика, включително актуални медицински документи при наличие на такива, както и други документи с цел извършване на обективна оценка на образователните потребности от екипа от специалисти;

3.5.3.6. Подкрепа за назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция;

3.5.3.7. Информиране на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най-благоприятна възможност за образование;

3.5.3.8. Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени врати” в ДГ/училище за посещение на родители;

3.5.3.9. Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им (консултации, допълнително обучение, форми за извънкласни и извънучилищни дейности);

3.5.3.10. Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище. Създаване на „Училище за родители” (в учебните заведения и/или на общинско ниво- ЦОП);

3.5.3.11. Осигуряване на адекватна и достатъчна информация за родителите за процеса на приобщаващото образование на институционалните сайтове.

3.5.4. Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби

3.5.4.1. Консултиране на родителите на деца с изявени дарби и насочване към специалисти за развитие на детето;

3.5.4.2. Създаване и поддържане на информация на сайта на общината с подробна информация за институции, специалисти, форми (конкурси, пленери, олимпиади, школи, клубове и пр.), насочващи към развитие на дарби и таланти;

3.5.4.3. Разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изявени дарби, специалисти в различните сфери на развитие и общински програми и мерки за стимулиране на деца с изявени дарби;

3.5.4.4. Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и талантливи деца.

3.5.5. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие

3.5.6. Взаимодействия между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането от училище. Обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици

3.5.6.1. Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск, ученици в неравностойно положение и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото;

3.5.6.2. Провеждане на тематични игри и беседи от ученици в горен курс на ученици в начален и среден курс;

3.5.6.3. Използване на пълния потенциал на наставничеството за работа с ученици, застрашени от отпадане от образователната система;

3.5.6.4. Развитие на целодневна организация на учебния процес, като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;

3.5.6.5. Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане;

3.5.6.6. Приобщаване на отдел „Закрила на детето“, МКБППМН и Детска педагогическа стая за съвместни действия по предотвратяване на отпадането, както и за приобщаване на ученици в риск.

3.6. Мерки и дейности към Стратегическа цел 6

3.6.1. Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности

3.6.1.1. Провеждане на разяснителни кампании, чрез които да се даде яснота за начина, по който протича процесът на приобщаване, неговият смисъл и ефект за всички деца. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност;

3.6.1.2. Организиране на срещи с родителите в детските градини и училищата с цел родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с

увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми" деца;

3.6.1.3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания;

3.6.1.4. Промяна на нагласите в училищата и детските градини, в които да възприемат индивидуалните различия между децата като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем;

3.6.1.5. Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

3.6.2. Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование

3.6.2.1. Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система;

3.6.2.2. Информационни материали и кампании за разясняване на възможностите на разнообразните форми на обучение;

3.6.2.3. Подобряване на информираността на семействата относно организацията и необходимите документи за образованието на децата при напускане на страната и завръщане от чужбина.

3.6.3. Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, кампания, партньорски проекти

3.6.4. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора със средно и висше образование от етническите общности за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система

4. КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА.

Постигането на целите, заложени в Областната стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново и в частност в община Елена може да бъде измерено чрез следните ключови индикатори:

4.1. Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП;

4.2. Брой педагогически специалисти, участвали в краткосрочни обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;

4.3. Брой институции със значително подобрение на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрити кабинети и др.;

4.4. Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози;

4.5. Брой новосъздадени институции;

4.6. Брой преобразувани институции;

4.7. Брой отпаднали деца и ученици от системата на предучилищното и училищното образование;

4.8. Брой привлечени като партньори представители на необразователни институции и НПО.

5. КООРДИНАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.

Въз основа на Областната стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново, в изпълнение на чл. 197 от ЗПУО следва да се приеме общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците от община Елена. Общинската стратегия се приема от общинския съвет с период на действие от две години.

За изпълнението на общинската стратегия ежегодно до 30 април общинския съвет приема годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Тези годишни планове се приемат по предложение на кметовете на съответните общини след съгласуване с Регионално управление на образованието – Велико Търново.

За координиране на дейностите по изпълнение на Стратегията за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново, със заповед на Областен управител на област Велико Търново, се сформира Звено за мониторинг и оценка. В звеното, освен експерти от Областна администрация Велико Търново, се включват представители на всички общини от областта, Регионално управление на образованието, Регионална здравна инспекция, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, представители на неправителствени организации, работещи в сферата на приобщаващото образование и други заинтересовани лица и организации.

Броят на заседанията на звеното за мониторинг и оценка, както и тяхната тематика и разпределянето на задачите между членовете, се осъществява от звеното под ръководството на неговия председател.

Звеното за мониторинг и оценка стартира набавяне на информация, необходима за изготвяне на нова областна стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците за следващ период шест месеца преди изтичане срока на настоящата стратегия.

6. Комуникационна програма

Политиката за предоставяне на информация до обществеността е важно условие за ефективното реализиране на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново. Обществеността трябва да получи пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност по време на реализация.

6.1. Цели и задачи на комуникационната програма

Целта на комуникационната програма е да популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите, положителните ефекти и резултатите от изпълнението на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2023 – 2024). Тя се основава на следните **принципи**:

Прозрачност – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по Областната стратегия;

Координация с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;

Позитивност на комуникационните послания – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на стратегията;

Широко междуобщинско и междусекторно партньорство, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен;

Достъпност на информацията **– достигане на комуникиращата** информация до най-голям брой заинтересовани лица.

6.2. Конкретните задачи са:

6.2.1. Да осигури подкрепа по целите, мерките и дейностите, както и привличане подкрепата на всички заинтересовани страни за постигане на целите на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена (2023 – 2024);

6.2.2. Да се привлече общественото внимание и да се повиши чувствителността на обществото към потребностите на децата и учениците, техните проблеми и възможности за решаването им;

6.2.3. Да популяризира принципите и посланията на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена.

6.3. Мерки:

6.3.1. Информиране на местната общност и всички заинтересовани страни за Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена (2023 – 2024);

6.3.2. Популяризиране на органите и институциите на местно и национално ниво, които са ангажирани с подкрепата за личностното развитие на децата и учениците на територията на общината;

6.3.3. Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение.

6.4. Целевите групи на комуникацията са:

6.4.1. Органи и институции на държавната и местната власт;

6.4.2. Териториални структури на държавните органи и институции;

6.4.3. Неправителствени организации и граждански инициативи;

6.4.4. Приоритетни целеви групи на областната стратегия;

6.4.5. Лидери на обществено мнение;

6.4.6. Медии;

6.4.7. Широката общественост.

6.5. Техники на комуникация:

6.5.1. **Директна комуникация** цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати. Проблемите в образователната сфера изискват непрекъснат дебат и достигане на гласа на обикновените граждани до отговорните за вземане на политическите решения. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.

6.5.2. **Комуникация чрез масовите медии. Важно е редовното и системно** предоставяне на информация относно изпълнението на стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците чрез:

5.5.2.1. съобщения за медиите;

5.5.2.1. неформални работни срещи на всички ангажирани с изпълнението на стратегията;

5.5.2.3. изготвяне на програми от различни медии с покритие извън общината за разпространяване на информация относно популяризиране на целите и мерките на общинската стратегия.

6.5.3. **Комуникация чрез интернет и информационни материали.** Поддържане и актуализиране на информацията за Общинската стратегия в сайта на общината и на заинтересованите страни. Разработване и публикуване на тематични информационни материали, съобразени с целите и мерките на стратегията

6.6. Изпълнение на комуникационната програма

Тази функция следва да бъде изпълнявана от експертите, ангажирани с осъществяване на дейностите по връзки с обществеността в общинската администрация**.** В рамките на техните компетенции и правомощия, служителите за връзки с обществеността може да се ангажират с координирането и реализирането на дейностите по изпълнение на комуникационната програма.

6.6.1. **Задачи и отговорности** на експертите за връзки с обществеността за реализирането на комуникационната програма:

6.6.1.1. Участват в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма;

6.6.1.2. Координират цялостното изпълнение на заложените дейности в комуникационната програма;

6.6.1.3. Въвличат всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена (2021 – 2022) чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали;

6.6.1.4. Организират брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма;

6.6.1.5. Следят за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

6.6.2. **Дейности:**

6.6.2.1. Системно и периодично подаване на достатъчна информация в общественото пространство и прецизен избор на отделните информационни фрагменти, разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията;

6.6.2.2. Търсене на обратна връзка от разпространената информация и предвиждане на възможности за коригиращи действия;

6.6.2.3. Редовно организиране на брифинги, пресконференции, публикации в медиите за запознаване на заинтересованите страни и широката общественост с текущите дейности от Стратегията;

6.6.2.4. Публикации на информационни материали и разпространението им в уеб-пространството за текущите дейности от Стратегията;

6.6.2.5. Организиране на семинари и дискусионни форуми с участието на представители на заинтересовани страни;

6.6.2.6. Перманентни PR кампании по приоритетите на областната стратегия;

6.6.2.7. Изработване на информационни и комуникационни материали и периодичното им актуализиране.

Изготвил:
Хр. Захариев - директор ХДИРПС